

Lietuvos didieji kunigaikščiai XIII amžiuje (pagal Prof. Mykolą Giedraitį /6/)

Didieji kunigaikščiai	Ringaudų dinastija	Kiti
I-asis	Ringaudas, Dausprungo ir Mindaugo tėvas	
II-asis		Živinbudas (miręs ~ 1220 m. ?)
III-asis	Dausprungas, miręs ~ 1238, Ringaudų sūnus	
IV-asis	Mindaugas (miręs 1263 m.), Ringaudų sūnus), karalius nuo 1253 m.	
V-asis	Treniota Žemaitijos (miręs 1264 ar 1265 m.	
VI-asis	Vaišvilkas (miręs 1267 m.), vyriausias Mindaugo sūnus, Juodojoje Rusijoje iki 1264 m.	
VII-asis	Švarnas (miręs 1268 ar 1269 m.), Mindaugo žentas, Haličo karaliaus Danilo sūnus	
VIII-asis		Traidėnis (miręs 1281 ar 1282 m.)
IX-asis		Daumantas (miręs 1285 m.)

Pastaba. Didysis kunigaikštis Daumantas (mirė 1285 m.) buvo kitas asmuo nei Daumantas (mirė 1299 m.), Našios kunigaikštis, Pskovo didysis kunigaikštis (*Prince*) nuo 1266 m., Mindaugo svainis ir žudikas.

(Atkelta iš 7 p.)

mų sukaupęs Treniota ir ruošėsis jam atkeršyti, tačiau kunigaikštis Daumantas jį aplenkęs, keršydamas Mindaugui už jo žmonos užvaldymą /25^{55 p.}/ . Dalis aukščiau Pichel knygoje pateiktųjų duomenų apie Ringaudą yra paimti iš legendinių šaltinių, gal todėl jie daug kuo neatitinka šiandieninės oficialiosios Lietuvos istorijos versijos, bet jie nėra nukopijuoti ir nuo kitų jau minėtųjų šaltinių. Knyga patraukli tuo, kad jos autorius – tolimos Lietuvai Prancūzijos istorikas, kuriam neprimesi tendencingumo už Žemaitijos idealizavimą. Jis naudojosi netradiciniais literatūros šaltiniais, į kuriuos, gaila, ne visur pateiktos nuorodos. Manau, kad Lietuvos istorikai, tarp kurių yra ir žemaičių, neturėtų ignoruoti tos knygos, o pabandyti bent studentų darbuose išsiaiškinti autoriaus tapatybę, pateiktą literatūros šaltinių realumą ir kai kurių iš jų atitikimą knygoje pateiktiems teiginiams.

Tik praėjusiais metais turėjau galimybę susipažinti su garsios Lietuvoje Giedraičių giminės palikuonimi, Oksfordo universiteto Anglijoje profesoriumi Mykolu Giedraičiu, šiuo metu gyvenančiu Oksforde. Paaiškėjo, kad jis jau senokai palaiko ryšius su Lietuvos istorikais, perdavinėja jiems savo istorijos tyrinėjimo darbus. Kai paprašiau jo duomenų apie Lietuvos istoriją iki Mindaugo laikų, profesorius pirmiausia pasiūlė kreiptis į Lietuvos istorijos instituto direktorių dr. Rimantą Miknių, o kiek vėliau – į Vilniaus dailės akademijos rektorių prof. Adomą Butrimą, kuriems jis davęs savo darbų kopijas. Kai abu minėtieji garbūs veikėjai paaiškino neberandantys jiems dovanotų darbų, Mykolas Giedraitis vieną savo publikacijos kopiją atsiuntė ir man, o daug daugiau dovanavo Lietuvos mokslų akademijos bibliotekai. Man jis atsiuntė mokslinį straipsnį, paskelbtą Oksfordo universiteto Slavistikos darbuose /6/. Tame straipsnyje yra duomenų ir apie Ringaudą. M. Giedraitis, naudodamasis istoriniais šaltiniais, Ringaudą vadina pirmuoju Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu (*Grand Duke*) XIII amžiuje. Anot M. Giedraičio, jis buvęs Dausprungo ir Mindaugo tėvas ir buvęs „toks galingas, kad nebuvo jam lygių Lietuvoje“ /6^{5p}; 27/. Autorius /6/ teigia, kad Lietuvos valstybingumo pradžia (*political history*) yra palyginti gerai suprasta ir išsamios suvestinės visur randamos /22; 23/. Tai sutampa ir su Lietuvos istoriko Zenono Ivinskio teiginiu, kad „Eilė smulkių teritorijų, kokių daug buvo etnografinėje Lietuvoje (Aukštaičiuose ir Žemaičiuose), turėjo būti dar XII amž. gale apjungta į stambesnę valdą vieno kunigo rankose.“ /8^{161 p.}/ . M. Giedraitis, remdamasis jam žinomais duomenimis /6/, atkūrė valdovų vardus, jų valdymo eiliškumą ir giminystės ryšius tarp jų (žiūr. lentelę). Lietuvos valstybingumo pradžią jis atsekė nuo XII amž. pabaigos ir XIII amž. pradžios, pradedant Ringaudų valdymu. Šis kunigaikštis valdęs tais laikais, kai Livonijos vokiečiai patyrė didelius pralaimėjimus lietuviams prie Koknesės /26/ ir kai visos Lietuvos kariuomenė vėl

Lietuva. D. Mukienės nuotrauka

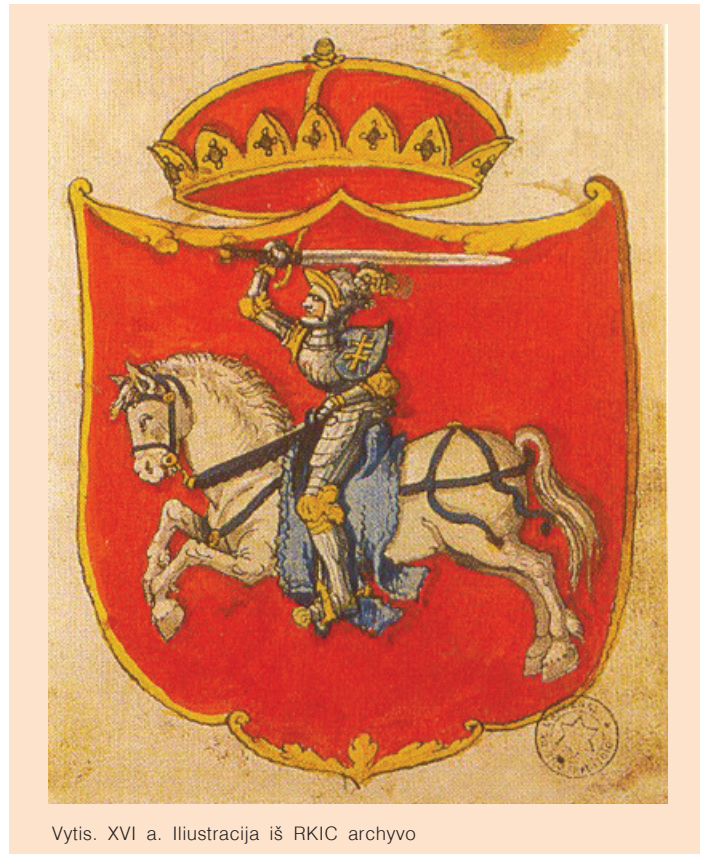
įsiveržė į vokiečių teritoriją 1207 metais /23/. Ringaudo pavaldėtojai buvę du jo sūnūs, bet tarp Ringaudo ir jo sūnų trumpam laikui įsiterpęs Ringaudo dinastijai nepriklausęs antrasis didysis kunigaikštis Živinbudas, /6_{9 p.}/.

Studijuodamas minimą M. Giedraičio publikaciją /6/ , supratau, kad Živinbudo vadinamas didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu vien dėl to, jog jis buvo įvardintas pirmuoju asmeniu gerai žinomoje Lietuvos sutartyje su Haličo-Voluinės kunigaikštija 1219 metais. Tačiau žinoma ir tai, kad minimu istoriniu laikotarpiu Lietuvai nuolat grėsė pavojus iš tuo metu sustiprėjusio Livonijos ordino. Minima sutartis su rusais buvo sudaryta dėl to, kad siekta išvengti grėsmės iš kelių pusių. Yra pagrindo spėti, kad valstybės valdovas, o kartu ir kariuomenės vadas Ringaudas tuo metu galėjo dalyvauti kariuose veiksmuose su Livonijos ordinu ar turėjo kitokių neatidėliotinių valstybės valdymo reikalų, todėl sutartį su Haličo-Voluinės kunigaikštija įpareigojo pasirašyti kunigaikščiui Živinbudui su gausia skirtingų žemių kunigaikščių delegacija. Tai lyg patvirtina ir žinia, kad 1218–1219 m. žiemą 1500 lietuvių būrys nužygiavo per užšalusią Baltijos jūrą į estų gyvenamą Saremos salą /2_{29 p.}/.

Be to, Livonijos kronika mini 1218 m. lietuvius buvus prie Pskovo /12_{109 p.}/, o 1219 m. – prie Mežotnės /12_{111-112 p.}/.

Niekur nepavyko aptikti tikro įrodymo ir Dausprungą buvus didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu.

Vaizduodamas Ringaudo dinastiją, M. Giedraitis nurodo /6_{20 p.}/, kad vyriausiojo Ringaudo sūnaus Dausprungo žmona buvusi Žemaitijos kunigaikščio Vykinto sesuo, o Vykintas vedęs Dausprungo seserį. Ringaudo sūnus Mindaugas Lietuvos didžiojo kunigaikščio titulą perėmęs iš vyresniojo brolio Dausprungo, nors į tą vietą atkakliai pretendavęs ir Dausprungo sūnus Tautvilas. Vėliau, po Mindaugo, Lietuvos didžiais kunigaikščiais buvę dar trys Ringaudaičiai: Treniota, Ringaudo dukters ir Žemaitijos kunigaikščio Vykinto sūnus; Vaišvilkas, vyriausiasis Mindaugo sūnus ir Švarnas, Dausprungo dukters ir Haličo karaliaus Danilo sūnus.

Vytis. XVI a. Iliustracija iš RKIC archyvo

Atrodo, kad Lietuvos istorijos veikaluose neįmanoma nutylėti tokios asmenybės kaip Ringaudas. Tačiau paskutiniiais metais leidžiamuose jis neminimas. Galbūt galima pateisinti grupelę istorikų, kūrusių Lietuvos istoriją (red. A. Šapoka) prieš 1936 metus, /15/, kai neseniai nepriklausomybę gavusios Lietuvos sąlygomis sunkiau buvo pasiekiami ankstesnių laikų istoriniai šaltiniai. Vienas iš tos grupės istorikų Zenonas Ivinskis, atskirą Lietuvos istoriją kūręs gerokai vėliau, jau keliose vietose paminėjo Ringaudą. Skyriuje „Valstybės iškilimas“ /8_{161 p.}/ jis rašė: „Eiliuotinė Livonijos kronika, neminėdama vardo, kalba apie Mindaugo tėvą, kaip apie

(Nukelta į 10 p.)

Lietuva, D. Mukienės nuotrauka